



Naturvernforbundet
i Finnmark
Finnmárkku luondduháhttenlihttu



NJFF
Finnmark



Alta og Omegn Turlag



Sør-Varanger Turlag



Miljødirektoratet

post@miljodir.no

Tana, 14. mai 2021

Dette brevet sendes som en oppfølging av klagen som ble sendt gjennom et samarbeid mellom Naturvernforbundet Finnmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) Finnmark, 4H Finnmark, DNT Sør-Varanger turlag, DNT Alta og Omegn turlag, og Norsk Ornitologisk Forening avd. Finnmark

Innspill til Miljødirektoratet ang. Statsforvalters oversendelse av klage på vedtak- Tillatelse til forurensende virksomhet - lokalitet 13865 Spergittklubben

Vi mottok fra Statsforvalter i Troms og Finnmark den 12.05.2021 oversendelse til Miljødirektoratet av klage på vedtak- Tillatelse til forurensende virksomhet - lokalitet 13865 Spergittklubben.

I oversendelsesbrevet oppsummerte og kommenterte Statsforvalteren på vår klage og konkluderte med at det ikke er kommet vesentlig nye opplysninger i saken som skal gi grunnlag for at vedtaket om utslippstillatelse må omgjøres.

Vi bemerker oss alvorlige mangler i Statsforvalters oversendelse, og ønsker i dette brevet å tydeliggjøre elementer fra vår klage som innebar opplysninger av viktig karakter som ble oversett av Statsforvalteren.

Vi ønsker på det sterkeste å beholde den gode dialogen vi har med Statsforvalter, dette brevet stammer fra en bekymring for at en manglende tydeliggjøring i vår klage kan ha ført til at viktig informasjon kan ha blitt oversett.



Samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner
finnmark@fnf-nett.no | Storgata 5, 9900 Kirkenes | 904 11 343
organisasjonsnummer 916 589 050 | www.fnf-nett.no/finnmark

Samlet belastning fra oppdrettsnæringen og andre forurensede kilder

I vår klage pekte vi på at Varangerfjord-ytre norsk-finsk ([0424020100-21-C](#)) og Bøkfjord-ytre ([0424030500-3-C](#)) har tilstandsklasse «moderat» på grunn forhøyet nivå av næringsalter (total fosfor og nitrat + nitritt). Vi viste til oppdrettsnæring som hovedkilde til næringsforurensning sett i lys av samlet biomasse på norsk side, men også på russisk side. Vi antok at næringsforurensning fra Kirkenes avløpssystem var lav i forhold til utslipp fra oppdrettsnæringen. Vår antakelse var ikke kun basert på byens rensesanlegg, men også på relevante kvalitetselementer for næringsforurensning målt i Bøkfjord-midtre rett utenfor byen, NSI og støtteparameter total fosfor. Disse kvalitetselementene har henholdsvis «god» og «svært god» tilstand. I konklusjonen inviterte vi forurensningsmyndighetene å undersøke hoved-påvirkningsfaktorer nærmere for kunne igangsette nødvendige tiltak.

I oversendelsesbrev skrev Statsforvalter følgende:

Den samlede økologiske tilstanden i vannforekomstene Varangerfjorden-Ytre Norsk-Finsk og Bøkfjord-ytre ble satt til "Moderat" som følge av at en eller flere av støtteparameterne, i hovedsak forhøyde nivåer av total P og nitritt, kom i denne tilstandsklassen. Det foreligger ikke tilstrekkelig dataserier for alle vannforekomstene for å kunne utføre en tilstandsklassifisering iht. Veileder 02:2018.

Dette stemmer ikke helt; overvåkingsprogrammet Økokyst¹ som leverte dataene til vannmiljø og vann-nett på næringsalter for Varangerfjorden-ytre norsk-finsk og Bøkfjorden-ytre (overvåking stasjon: Oksebåneset) beskriver følgende ang. resultater fra overvåking av næringsalter:

Veilederen 02:2018 forutsetter at tilstandens skal vurderes ut fra minimum 3 års samlede kjemiske data for å kunne fange opp naturlig variasjon. Fra og med 2019 foreligger det data fra 3 år eller mer på alle vannkjemi stasjonene i dette delprogrammet (s. 53 i rapporten).

Tabell 4 i rapporten (s. 10) viser også at prøvetakingsfrekvens lå på 12 prøvetakinger i løpet av året 2019 for begge nevnte vannforekomstene.

Det er ikke utviklet klassegrenser for støtteparametere i vanntype B2 (moderat eksponert kyst) i økoregionen Barentshavet, noe som kan forklare feil tilstandsklassifisering når det gjelder Tanafjord-ytre, men Varangerfjord-ytre norsk finsk og Bøkfjord-ytre har respektive vanntyper B1 (åpen eksponert kyst) og B3 (beskyttet kyst/fjord) som har etablerte klassegrenser for støtteparametere i økoregionen.

Vi er enig i at støtteparameter alene er ikke de sterkeste indikatorer, men istedenfor å overse moderat tilstand på disse, bør man heller ta disse dataene med bekymring, og som en invitasjon til å undersøke nærmere korrelasjonen med relevante biologiske kvalitetselementer. Økning av total tillatt biomasse ved Spergittklubben vil ha en direkte negativ effekt på Jarford og på Varangerfjord-ytre som ligger bare 3 km fra den omsøkte lokaliteten i utløpet av den trange Jarfjord. Den økologiske tilstanden i Jarfjorden er klassifisert som «god», men der uten at dataserie er tilfredsstillende med veileder 02: 2018 og

presisjonen er dermed lav. Økologisk tilstand i Varangerfjord-ytre er klassifisert som «moderat» med tilfredsstilt dataserie på næringsalter og dermed høy presisjon.

Statsforvalteren skriver at de finner det ikke dokumentert at luftforurensning fra Nikel vil påvirke sedimentene rundt oppdrettsanlegget. Kjemisk forurensning via luft og vanntransport fra Nikel er ikke undersøkt i Jarfjord, men vi har gode grunner til å tro at miljømål for kjemisk tilstand ikke er oppnådd i vannforekomsten. Alle undersøkte ferskvannforekomstene i Jarfjordfjellet har dårlig tilstand på nikkel ². Det samme gjelder Varangerfjord-ytre norsk-finsk, og flere kystvannforekomster i området (vann-nett).

Statsforvalter referer til kun kobber som kjemisk forurensning fra oppdrett. Vi stiller spørsmål på hvor den dårlige tilstanden for hexaklorbenzen (HCB) målt i lever på torsk i Varangerfjord-ytre norsk-finsk kommer fra (vann-nett)? Dette plantesoppmiddelet er forbudt av Stockholm konvensjonen, sammen med resten av alle andre organoklorforbindelsene. Hexaklorbenzen finnes i betydelig verdi i vev hos oppdrettslaks ([HISJØMATDATABASE](#)), noe som tyder på at den kan stamme fra fiskefôr, særlig pga. dens økende andel importerte vegetabiliske tilslag.

På bakgrunn av den bekreftet «moderat» tilstand i Varangerfjord-ytre norsk-finsk, og den høyst sannsynlig dårlige tilstanden i Jarfjord, anser vi Statsforvalters utslippstillatelse i strid med vannforskriften, og det ved 2 hovedprinsipper: 1) Miljømål «god økologisk» og «god kjemisk» tilstand skal oppnås 2) Miljøtilstand skal beskyttes mot forringelse.

¹ [ØKOKYST – Delprogram Barentshavet, Årsrapport 2019](#)

² [Muladal, R., Huru, H., Fagard, P. Vannmiljøovervåking i Pasvikvassdraget og Jarfjordfjellet, Sør-Varanger kommune 2020 \(Pasvikprogrammet\). Rapport 6. Naturtjenester i Nord, 27 s.](#)

Miljøbelastning av oppdrett fra russisk side på Varangerfjorden

Statsforvalter skriver at miljøbelastning fra oppdrett på russisk side ikke faller inn under Statsforvalterens ansvarsområde som myndighet på forurensnings- og naturforvaltningsområdet i denne sammenheng.

Vi har ikke klart å fange noen tall på produksjonsomfanget på russisk side, men refererte til satellittbilder av anlegg med oppsiktsvekkende størrelse (eksempelvis [denne](#) eller [denne](#)) lokalisert i en fjordarm som renner rett ut i ytre del Varangerfjorden på russisk side, bare noen få km fra Varangerfjord-ytre norsk-finsk. (Trykk på link og zoom ut for å se nøyaktig plassering av anlegg).

Vi mener at den moderate økologiske tilstanden i Varangerfjord-ytre norsk-finsk på grunn av næring- og kjemisk forurensning må vurderes ut ifra alle reelle påvirkningskilder, også de som ligger utenfor de administrative avgrensninger for vannforekomsten.

Vi er enig i at Statsforvalter ikke har myndighet ovenfor oppdrettsnæring på russisk side, men det utelukker ikke at Statsforvalter kan anse at vi har et forurenset, stort kystområde på norsk side (Varangerfjord-ytre norsk-finsk), og dette mest sannsynlig både på grunn av norsk og russisk oppdrettsaktivitet. Det utelukker heller ikke at Statsforvalter kan sende riktige

signaler til russiske myndigheter ved å ikke tillate videre vekst av forurensningsårsaken, slik at man kan oppnå et konstruktivt samarbeid for en bedre tilstand av Varangerfjord-ytre.

Manglende kunnskap om effektene av utslipp av lusemiddel

I oversendelsesbrevet har Statsforvalteren konkludert med at effekten kun vil være av lokalt omfang. Dette basert på spredning av avlusningsmidler og fortynning av enkelte avlusningsmidler nevnt eksempelvis, samt at studier har vist at sensitivitet overfor avlusningsmidler varierer mye mellom forskjellige arter (uten å presisere hvilken art eller i hvor stor grad).

Sannheten er at verken Statsforvalter, Havforskningsinstituttet, eller vi, vet i hvor stort omfang utslipp av avlusningsmidlene treffer det marine økosystem. Kunnskapsnivået er i utvikling, men ligger fremdeles lavt. De første resultatene viser at negative effekter varierer fra et produkt til et annet, og med varierte effekter på andre organismer enn lakselus fra liten til svært negative ([HI risikovurdering for oppdrett 2021](#)).

I vår klage gikk innspillet på grunnleggende økologiske prinsipper: a) Bruk av ikke-selektive avlusningsmidler har mulige negative virkninger på alt fra tare til krepsdyr og fisk ([Risikorapport 2021](#)). b) Avlusningsmidler brukes i et omfang som har en korrelasjon mellom tetthet av oppdrettslokaliteter og biomas per lokalitet, og dermed kan man ikke vurdere utslipp fra en lokalitet alene, om man skal gi en vurdering av påvirkningens omfang.

Økosystem i et kystområde er ekstremt komplekst og sammensatt, ytterst få studier har klart fange opp alle de økologiske interaksjonene (om noen i det hele tatt har klart det). Ettersom avlusningsmidler potensielt kan treffe hardt på elementer av det marine økosystem som spiller en nøkkelrolle, som for eksempel planktoniske krepsdyr, hadde føre-var prinsippet vært på sin plass.

Miljøforvaltning skal i aller høyeste grad være kunnskapsbasert. Med dagens begrensede kunnskapsgrunnlag om effekten av avlusningsmidler på det marine økosystem, er det svært vanskelig å ta gode forvaltningsbeslutninger. Der man kan anta ut ifra biomasse og tidligere erfaringer at det vil dukke opp et behov for bruk av avlusningsmidler, bør man enten ikke gi tillatelse, eller gi et tydelig pålegg om brakklegging ved overskridelse av lusegrense i konsesjonsdokumentene.

Konklusjon

Varangerfjord og nærliggende fjordarmer er ikke hvilket som helst kystområde, den utmerker seg på mange forskjellige måter. [Den er et meget viktig område for en rekke sjøfuglarter](#) og danner grunnlag for blant annet de største gjenværende kolonier av lomvi og stellerand. Lokalt kystfiske har sterk tilstedeværelse, inkl. rekefiske. [Årets rekordoppsamling av finnhval](#) er bare toppen av isberget når det gjelder naturmangfold i Varangerfjorden.

Området er uendelig viktig for oss som er opptatt av miljø, tradisjonelle og nyere former for friluftsliv. Vi har dermed intet ønske om at forurensende virksomheter med lavt miljøkrav skal sette økosystemet og vårt livsgrunnlag i fare. Når datagrunnlaget peker sterkt på en allerede forringet miljøtilstand pga. påvirkninger fra oppdrettsnæring, har vi lite forståelse for at forvaltningsmyndigheten tillater enda en økning av biomassen i området.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Finnmark

Pierre Fagard
Fungerende Koordinator
FNF Finnmark

